

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

**BANKACILIK SEKTÖRÜ YENİDEN
YAPILANDIRMA PROGRAMI:
GELİŞME RAPORU**

6 ŞUBAT 2002

Sunuş

15 Mayıs 2001’de açıklanan “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı”nın temel hedefi; etkin, uluslararası ölçekte rekabet edebilir ve sağlıklı bir bankacılık sistemine geçişi sağlamak olarak belirlenmiştir.

Yeniden yapılandırma programı; (1) kamu bankalarının finansal ve operasyonel açıdan yeniden yapılandırılması (2) TMSF bünyesindeki bankaların en kısa sürede çözüme kavuşturulması (3) Yaşanan krizlerden olumsuz yönde etkilenen özel bankaların sağlıklı bir yapıya kavuşturulması ve (4) Bankacılık sektöründe gözetim ve denetimin etkinliğini artıracak, sektörü daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturacak yasal ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi olmak üzere dört temel unsura dayandırılmıştır.

Yeniden Yapılandırma Programı kapsamında gerçekleştirilecek uygulamalar ve düzenlemelere ilişkin takvim önceden kamuoyuna duyurulmuş olup, programın uygulanmasında atılan adımlar “Gelişme Raporları” şeklinde düzenli olarak kamuoyuna açıklanmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı: Gelişme Raporu”nun bu sayısında 5 Şubat 2002 itibariyle yeniden yapılandırma programında kaydedilen gelişmeler ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. KAMU BANKALARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASI.....	4
1.1. Finansal Açıdan Yeniden Yapılandırma	4
1.2. Operasyonel Açıdan Yeniden Yapılandırma.....	7
1.3. Yeniden Yapılandırma Sonrasında Kamu Bankalarının Mali Yapısındaki Gelişmeler	8
2. TMSF BANKALARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASI.....	10
2.1. TMSF bünyesine alınan bankaların devir, birleşme, satış veya tasfiye yoluyla çözümlenmesi	10
2.2. Finansal Açıdan Yeniden Yapılandırma	11
2.3. Operasyonel Açıdan Yeniden Yapılandırma.....	13
2.4. Aktif Yönetimi ve Tahsilat	15
3. ÖZEL BANKACILIK SİSTEMİNİN DAHA SAĞLIKLI BİR YAPIYA KAVUŞTURULMASI.....	18
4. GÖZETİM VE DENETİM ÇERÇEVESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ VE SEKTÖRDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI	22

TABLolar

Tablo 1 Kamu Bankalarına Görev Zararları Karşılığı İhraç Edilen Senetler	4
Tablo 2 Kamu Bankalarının Kısa Vadeli Yükümlülükleri.....	5
Tablo 3 Kamu Bankalarının Özkaynakları	6
Tablo 4 Kamu Bankalarının Sermaye Yeterliliği Rasyosu	6
Tablo 5 Personel ve Şube Sayısında Yaşanan Gelişmeler	8
Tablo 6 Kamu Bankalarının Konsolide Bilançosu.....	8
Tablo 7 Kamu Bankalarındaki Nakit Dışı Tahvil Stoku	9
Tablo 8 Kamu Bankalarının Dönem Kar ve Zararları	9
Tablo 9 TMSF Bankalarında Yeniden Yapılanma Süreci.....	10
Tablo 10 TMSF Bünyesine Devredilen Bankalar Listesi	11
Tablo 11 TMSF Nakit Dışı Tahvil Stoku	12
Tablo 12 TMSF Kaynaklarından Yapılan Sermaye ve Mevduat Desteği.....	12
Tablo 13 TMSF Bünyesindeki Bankaların Kısa Vadeli Yükümlülükleri	12
Tablo 14 TMSF Bünyesindeki Bankaların Döviz Pozisyonundaki Gelişmeler	13
Tablo 15 TMSF Bankalarının Mevduat Devirleri	13
Tablo 17 TMSF Bankalarının Şubelerinin Satışı.....	14
Tablo 18 TMSF İştirak Satışları.....	14
Tablo 19 TMSF Bankaları Menkul ve Gayrimenkul Satışları.....	15
Tablo 20 TMSF'ye Devredilen Dosyalar.....	15
Tablo 21 Fon Bankalarından Yapılan Tahsilatlar.....	16
Tablo 22 TMSF Dava ve Takip İstatistikleri	16
Tablo 23 Özel Bankaların Özkaynaklarının Gelişimi	18
Tablo 22 Özel Bankaların Döviz Pozisyonundaki Gelişmeler.....	20
Tablo 25 Araçlara Göre İç Borç Stoku.....	20
Tablo 26 Bankacılık Sektöründe Devir ve Birleşmelere İlişkin Gelişmeler.....	21

BANKACILIK SEKTÖRÜ YENİDEN YAPILANDIRMA PROGRAMINDA SAĞLANAN GELİŞMELER

1. KAMU BANKALARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASI*

2001 yılında kamu bankalarının finansal açıdan yeniden yapılandırılmaları sonuçlandırılırken, operasyonel açıdan yeniden yapılandırma alanında da önemli adımlar atılmıştır.

Kamu bankalarının yeniden yapılandırılması programı nihai olarak bu bankaların özelleştirilmesi hedefi çerçevesinde yürütülmektedir.

Yeniden yapılandırılma sürecinde ilk adım olarak bu bankaların yönetimi ortak yönetim kuruluna devredilmiş ve Kurula kamu bankalarını yeniden yapılandırma ve özelleştirmeye hazırlama yetkisi verilmiştir.

1.1. Finansal Açıdan Yeniden Yapılandırma

Kamu bankalarının finansal açıdan yeniden yapılandırılması; görev zararı alacaklarının tasfiyesi, kısa vadeli yükümlülüklerin azaltılması, kamu bankalarına sermaye desteği sağlanması, mevduat faizlerinin piyasa faizlerine uyumlu hale getirilmesi ve kredi portföyünün etkin yönetimi alanlarında yoğunlaşmıştır.

Görev Zararlarının Tasfiyesi

• 2001 yılı içinde 23 katrilyon lira tutarında özel tertip tahvil verilmek suretiyle kamu bankalarının görev zararları alacakları ve bu zararlara tahakkuk etmiş faiz tutarının tamamı tasfiye edilmiştir.

Tablo 1 Kamu Bankalarına Görev Zararları Karşılığı İhraç Edilen Senetler

(Trilyon TL.) (*)	Ziraat	Halk	Emlak	Toplam
2000 Sonu İtibariyle	2.034	863	-	2.897
2001 Ocak	2.333	2.167	-	4.500
Şubat	-	1.000	-	1.000
Mart	550	1.750	-	2.300
Nisan	4.500	1.750	-	6.250
Mayıs	4.730	4.130	45	8.905
2001 Toplamı	12.113	10.797	45	22.955
Genel Toplam	14.148	11.659	45	25.852

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

() Dönüş Cinsinden 3 Ocak 2001'de verilen 750 milyon dolarlık kağıtlar ihraç tarihindeki Merkez Bankası döviz alış kuruna göre TL'ine çevrilmiştir.*

• Yeni görev zararı oluşumunun engellenmesine yönelik olarak görev zararlarına ilişkin 100'e yakın Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılmış ve kanunlardan kaynaklanan görev zararlarının kaldırılmasına yönelik kanuni düzenleme 3 Temmuz 2001 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

• Kamu bankaları kanalıyla sağlanacak destekler için ihtiyaç duyulan kaynakların bütçeye konulması ve kamu bankalarına önceden aktarılması uygulaması başlatılmıştır.

Kısa Vadeli Yükümlülüklerin Azaltılması

• Kamu bankaları Hazine'den almış oldukları özel tertip tahviller karşılığında belirli bir program dahilinde Merkez Bankası'ndan repo veya doğrudan satış yoluyla likidite temin etmiş ve

* Bu bölümde yer alan bilgiler Ziraat, Halk ve Emlak bankalarını kapsamaktadır.

16 Mart 2001 itibariyle 8,5 katrilyon lira olan özel bankalar ile banka dışı kesime olan kısa vadeli yükümlülüklerini sıfırlamışlardır.

- Kamu bankalarının Merkez Bankasından kullandıkları kaynak tutarı da 16 Mart 2001'de 5,5 katrilyon lira iken 18 Ocak 2002 itibariyle 1,9 katrilyon liraya inmiştir.
- Gecelik bazda yapılan bireysel/kurumsal müşterilere yönelik repo işlemlerinde asgari vade haftalığa dönüştürülmüş vade ve likidite riski daha iyi yönetilebilir hale getirilmiştir.
- 2001 yılı boyunca Hazine Müsteşarlığı, kağıt değiştirme ve nakit ödeme suretiyle erken itfa yoluyla kamu bankalarının nakit girişlerinin ve likidite pozisyonlarının düzenli bir yapıda gelişmesine ve böylece bu bankaların kısa vadeli borçlanma piyasaları üzerindeki baskılarının azalmasına katkıda bulunmuştur.

Tablo 2 Kamu Bankalarının Kısa Vadeli Yükümlülükleri

	Katrilyon TL.		Yüzde Pay	
	16 Mart 2001	18 Ocak 2002	16 Mart 2001	18 Ocak 2002
1.Merkez Bankası	5,5	1,9	39,3	100,0
- Açık Piyasa İşlemleri	5,5	1,9	39,3	100,0
Toplam Repo	5,5	2,1	39,3	110,5
- Gecelik Repo	0,2	0,0	1,4	0,0
- Uzun Vadeli Repo	5,3	2,1	37,9	110,5
- İnterbank Piyasası (gecelik)	0,0	-0,2	0,0	-10,5
2.Özel Bankalar+Müşteri Repoları ve Gecelik Mev.	8,5	0,0	60,7	0,0
Özel Bankalar (Gecelik)	4,2	0,0	30,0	0,0
- TCMB İnterbank Piyasası	0,4	0,0	2,9	0,0
- Bankalararası Para Piyasası	1,9	0,0	13,6	0,0
- İMKB Repo Piyasası	1,9	0,0	13,6	0,0
Müşteri Repo.ve Gecelik Mev.	4,3	0,0	30,7	0,0
Genel Toplam (1+2)	14,0	1,9	100,0	100,0

Kaynak: TCMB

Sermaye Yapısının Güçlendirilmesi

- Sermaye yapılarının güçlendirilmesi amacıyla kamu bankalarına hem menkul kıymet hem de nakit olarak kaynak aktarımı yapılmıştır. Yapılan kaynak aktarımları sonucunda kamu bankalarının toplam ödenmiş sermaye tutarı Aralık 2000'de 477 trilyon lira iken, Aralık 2001'de 3,4 katrilyon liraya, toplam özkaynakları da 712 trilyon liradan 4,1 katrilyon liraya yükselmiştir.

Tablo 3 Kamu Bankalarının Özkaynakları

Trilyon TL	Aralık 2000	Aralık 2001 (*)	Değişim (%)
Ziraat Bankası			
-Ödenmiş Sermaye	261	2.222	751,3
-Yedek Akçeler+SKYDF+MDDAF	180	470	161,1
-Kar/Zarar	65	543	735,4
Toplam Özkaynak	506	3.235	539,3
Halk Bankası			
-Ödenmiş Sermaye	145	1.150	693,1
-Yedek Akçeler+SKYDF+MDDAF	171	249	45,6
-Kar/Zarar	5	-570	-
Toplam Özkaynak	321	829	158,3
Emlak Bankası (**)			
-Ödenmiş Sermaye	70	-	-
-Yedek Akçeler+SKYDF+MDDAF	121	-	-
-Kar/Zarar	-305	-	-
Toplam Özkaynak	-114	-	-
KAMU BANKALARI (TOPLAM)			
-Ödenmiş Sermaye	477	3.372	606,9
-Yedek Akçeler+SKYDF+MDDAF	470	719	53,0
-Kar/Zarar	-235	-27	-
Toplam Özkaynak	712	4.064	470,8

Kaynak: BDDK, KBOYK

(*) Geçici veriler

(**) Emlak Bankası 9 Temmuz 2001'de Ziraat Bankası'na devredilmiştir.

SKYDF: Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu, MDDAF: Menkul Değerler Değer Artış Fonu.

• 2001 yılında kamu bankalarının sermaye yeterlilik rasyolarında da önemli oranda iyileşmeler gerçekleşmiştir. Sermaye yeterlilik rasyolarındaki iyileşmede, yapılan sermaye aktarımlarının yanı sıra, kamu bankalarının aktifleri içinde risk ağırlığı sıfır olan Devlet İç Borçlanma Senetlerinin payının artması da etkili olmuştur.

Tablo 4 Kamu Bankalarının Sermaye Yeterliliği Rasyosu

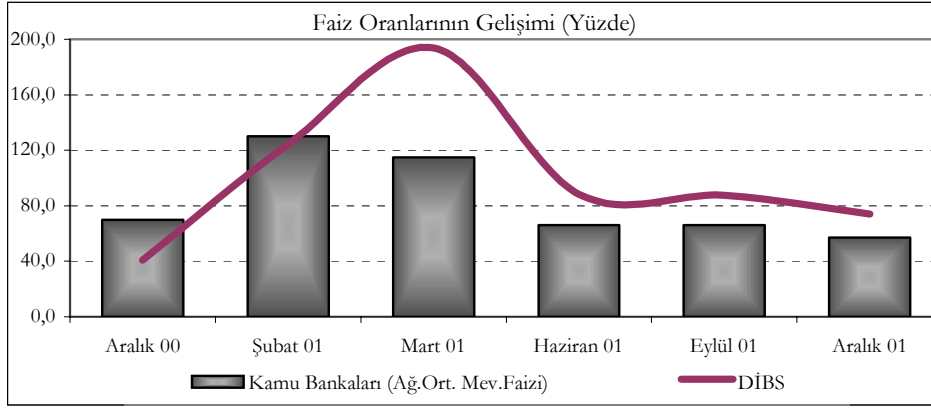
Yüzde	Aralık 2000	Mart 2001	Haziran 2001	Eylül 2001
Kamu Bankaları Sermaye Yeterlilik Rasyosu	7,1	11,6	25,5	36,5

Kaynak: BDDK.

Mevduat Faizlerinin Piyasa Faizlerine Uyumlu Hale Getirilmesi ve Kredi Portföyünün Etkin Yönetimi

• Kamu bankalarının mevduat faiz oranlarının DİBS piyasa faiz oranlarının altında ve ortak olarak belirlenmesi uygulamasına gidilmiştir.

• Kısa vadeli yükümlülüklerin önemli ölçüde azaltılması ve sermaye yapısının güçlendirilmesi ile birlikte kamu bankalarının sistemde bozucu etkileri de sınırlandırılmış ve bu bankaların mevduat faizleri genel faiz oranlarındaki düşüşe paralel bir gelişme göstermiştir. Nitekim, Aralık 2000 itibarıyla yüzde 70 olan kamu bankalarının mevduat faiz oranları, Aralık 2001 itibarıyla yüzde 57'ye gerilemiştir. Aynı dönemde kamu bankalarının Döviz Tevdiat Hesaplarına verilen faiz oranları da önemli oranda gerilemiştir.

Not: Aralık 2000'de ihale olmadığından Kasım ihale faiz oranı kullanılmıştır.

- Kamu bankalarının faaliyetlerini etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde sürdürmeleri doğrultusunda her bankanın ihtisas alanındaki kredilerini kaynak maliyetlerini dikkate alarak sürdürmeleri sağlamıştır.
- 2001 yılında kamu bankaları sorunlu hale gelen kredilerini takipteki alacaklar hesabına aktarma ve gerekli karşılıkları zamanında ayırma konularında da ihtiyatlı bir uygulama içine girmişler ve böylelikle bilançolarını daha şeffaf hale getirmişlerdir. Nitekim, 2000 yıl sonunda kamu bankalarının takipteki alacakları 1.017 trilyon lira ve bu alacaklar için ayrılan karşılıklar 296 trilyon lira iken, 2001 yıl sonunda takipteki alacaklar 3.365 trilyon liraya, ayrılan karşılıklar ise 2.301 trilyon liraya yükselmiştir.

1.2. Operasyonel Açıdan Yeniden Yapılandırma

Kamu bankalarının operasyonel açıdan yeniden yapılandırılması programı; bu bankaların organizasyon, teknoloji, ürün, insan kaynakları, krediler, mali kontrol, planlama, risk yönetimi ve hizmet yapısının çağdaş bankacılığın ve uluslararası rekabetin gereklerine göre yapılandırılmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda atılan adımlar aşağıda yer almaktadır:

- Yeniden yapılandırma kapsamında kamu bankalarının organizasyonu şube-dışı kar merkezleri, pazarlama, operasyonlar, krediler ve risk yönetimi ve kontrol olmak üzere yönetim kuruluna bağlı 5 temel birimden oluşan bir yapıya dönüştürülmüştür.
- Emlak Bankasının bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni iptal edilmiş ve bu banka Ziraat Bankası'na devredilmiştir.
- Kamu bankalarının şube ve personel sayısının azaltılması yönünde de önemli adımlar atılmış, Aralık 2000 itibarıyla 2.494 olan şube sayısı Aralık 2001 itibarıyla 2.398'e, 61.601 olan personel sayısı ise 47.985'e gerilemiştir.
- Ziraat ve Halk Bankasının operasyonel yeniden yapılandırılmaları için hazırlanan stratejik plan ve detaylı kurumsal uygulama planları anılan bankaların genel kurullarınca onaylanmıştır. Yeniden yapılandırma ve özelleştirmeye hazırlama planlarının uygulama usul ve esasları Bakanlar Kurulunca da uygun görülerek 1 Şubat 2002'de yayımlanmıştır. Söz konusu kararname ile 2002 yılı Haziran ayı sonuna kadar Ziraat ve Halk Bankası'nın şube, büro ve özel işlem merkezi sayısının 897 adet, personel sayısının ise 16.000 kişi azaltılması öngörülmektedir.

Tablo 5 Personel ve Şube Sayısında Yaşanan Gelişmeler

	Aralık 2000	Mart 2001	Haziran 2001	Eylül 2001	Aralık 2001
Personel Sayısı					
-Ziraat Bankası	36.576	35.334	29.903	35.565	33.023
-Halk Bankası	10.000	14.699	13.207	12.946	14.962
-Emlak Bankası	15.025	9.798	8.865	-	-
TOPLAM	61.601	59.831	51.975	48.511	47.985
Şube Sayısı					
-Ziraat Bankası	1.287	1.281	1.270	1.615	1.499
-Halk Bankası	804	804	803	803	899
-Emlak Bankası	403	403	403	-	-
TOPLAM	2.494	2.488	2.476	2.418	2.398

Kaynak: BDDK, KBOYK

- Kamu bankalarının kar/zararlarını, likiditesini ve faiz oranı marjlarını izlemek için bir izleme programı oluşturulmuştur. Bu suretle, banka aktif ve pasiflerinin getiri-maliyet oranları haftalık, şubelerin bilanço ve kar/zarar durumları ise günlük olarak takip edilebilir hale gelmiştir.
- Kamu bankalarının bağımsız dış denetiminin yapılması amacıyla bir bağımsız denetim şirketi ile anlaşma yapılmıştır.
- Ziraat Bankası ve Halk Bankası bünyesinde iç kontrol, mali kontrol ve risk yönetimi birimleri oluşturulmuştur.

1.3. Yeniden Yapılandırma Sonrasında Kamu Bankalarının Mali Yapısındaki Gelişmeler

- 2000 yılı sonunda 30,8 katrilyon lira olan kamu bankalarının (Ziraat, Halk ve Emlakbank) toplam aktifleri yüzde 44,6 oranında artarak 2001 Aralık ayında 44,6 katrilyon liraya yükselmiştir.

Tablo 6 Kamu Bankalarının Konsolide Bilançosu

(Trilyon TL)	Aralık 2000	Aralık 2001 (*)	Değişim (%)	Yüzde Pay	
				Ara.00	Ara.01
Varlıklar					
-Nakit Değerler ve Bankalar	2.555	4.760	86,3	8,3	10,7
-Menkul Değerler Cüzdanı	1.759	25.746	1363,7	5,7	57,8
-Krediler	6.525	5.453	-16,4	21,2	12,2
-Takipteki Alacaklar (Net)	722	1.065	47,5	2,3	2,4
-Takipteki Alacaklar	1.017	3.365	230,9	3,3	7,5
-Takipteki Alacaklar Karşılığı (-)	296	2.301	677,4	1,0	5,2
-Görev Zararları	15.196	-	-	49,3	0,0
-Diğer Varlıklar	4.061	7.554	86,0	13,2	16,9
Yükümlülükler					
-Mevduat	20.234	30.351	50,0	65,7	68,1
-Bankalara Borçlar	4.612	3.561	-22,8	15,0	8,0
-Diğer Yükümlülükler	5.258	6.599	25,5	17,1	14,8
-Özkaynak	712	4.065	470,9	2,3	9,1
Bilanço Toplamı	30.817	44.576	44,6	100,0	100,0

Kaynak: BDDK, KBOYK Not:: Ziraat, Halk ve Emlak Bankasının konsolide bilançosunu ifade etmektedir. (*) Kamu Bankaları'ndan alınan geçici veriler.

- 2001 yılında özkaynakların toplam pasifler içindeki payı yüzde 2,3'den yüzde 9,1'e çıkmış, bankalara borçların payı ise yüzde 15'den yüzde 8'e inmiştir.
- Kamu bankalarının kredi portföyü 2001 yılında nominal olarak yüzde 16,4 oranında daralmıştır. Bu gelişmede kredilerin bir bölümünün takipteki alacaklar kalemine geçmesi de etkili olmuştur. Nitekim, brüt kredilerde 2001 yılında nominal olarak yüzde 16,7 oranında artış söz konusudur.

- Menkul değerler cüzdanının toplam aktifler içindeki payı Aralık 2000'de yüzde 5,7 iken, görev zararları karşılığı ve sermaye desteği olarak verilen tahvillerin de etkisiyle Aralık 2001'de yüzde 57,8'e yükselmiştir. Fon bankalarının Merkez Bankası'na olan yabancı para depo yükümlülüklerinin Ziraat Bankasına devredilmesi karşılığında verilen kağıtlar nedeniyle kamu bankalarının döviz cinsinden kağıt stokunda 2001 yılı sonuna doğru belirgin bir artış olmuştur.

Tablo 7 Kamu Bankalarındaki Nakit Dışı Tahvil Stoku

(31.12.2001 İtibariyle)	TL Cinsinden (Trilyon TL)				Dolar Cinsinden (Milyon \$)	Euro Cinsinden (Milyon €)	Genel Toplam (Trilyon TL)
	Repoya Endeksli	İhalelere Endeksli	TEFE ve TÜFE'ye Endeksli	Mevduat Faiz Oranlarına Endeksli			
Ziraat Bankası	5.155	6.942	196	902	1.816	641	16.560
Halk Bankası	777	7.020	-	699	1.912	1.048	12.966
TOPLAM	5.932	13.962	196	1.601	3.728	1.689	29.526

Kaynak: KBOYK

- Finansal ve operasyonel yeniden yapılanmanın kamu bankalarının karlılık performansına olumlu yansımaları 2001 yılında görülmeye başlanmıştır. 2001 yılı Nisan ayında 598 trilyon lira olan Emlak ve Ziraat Bankası'nın toplam zararı, Aralık ayında 543 trilyon lira kara dönüşmüştür. Halk Bankası'nın ise söz konusu dönemlerde 740 trilyon lira olan zararı, 570 trilyon liraya gerilemiştir. Böylece, kamu bankalarının Ocak-Nisan döneminde toplam 1,3 katrilyon lira olan dönem zararları Ocak-Aralık döneminde 27 trilyon liraya gerilemiştir.

Tablo 8 Kamu Bankalarının Dönem Kar ve Zararları

(Trilyon TL)	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık (*)
Ziraat Bankası	-279	459	225	255	118	215	349	438	543
Emlak Bankası	-319	-331	-425	-	-	-	-	-	-
Ziraat+Emlak Bankası	-598	128	-201	255	118	215	349	438	543
Halk Bankası	-740	-576	-759	-703	-674	-627	-562	-496	-570
Toplam	-1.338	-448	-960	-448	-555	-412	-213	-58	-27

Kaynak: BDDK, KBOYK

(*) Geçici veriler

4743 Sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Kapsamında Kamu Bankalarına Yönelik Düzenlemeler

✓ Operasyonel yeniden yapılandırma çerçevesinde kamu bankalarında 31.12.2002 tarihinden sonra özel hukuk hükümlerine tâbi olmayan personel çalıştırmaz hükmü getirilmiştir.

✓ Kamu bankalarının yeniden yapılandırılması kapsamında, belirtilen sürede emeklilik hakkını kullanmayanlara son kez kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde emekli olmaları halinde emekliliği teşvik etmek amacıyla emekli ikramiyelerinin %20 oranında fazla ödenmesi imkanı sağlanmıştır.

✓ Ziraat Bankası, Halk Bankası ve Emlak Bankası'nın yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile tasfiye kurulu üyelerinin ceza ve idare hukuku bakımından memur sayılmayacakları ve 4603 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde yaptıkları işlemlerden dolayı hukuki sorumluluklarının, bankacılık sektöründe faaliyette bulunan özel bankaların yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile tasfiye kurullarına uygulanan özel hukuk hükümlerine ve mevzuata tabi olacağı hükmü getirilmiştir.

✓ Ziraat Bankası, Halk Bankası, Emlak Bankası ve Tasfiye Halinde Emlak Bankası Anonim Şirketinin Yönetim, Denetim ve Tasfiye Kurulu üyeleri, Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun ve 4603 sayılı Kanun kapsamında işlemler yapmaya, 21.2.2001 tarihinden önce açılmış kredileri (esnaf ve sanatkâr kredileri, küçük ve orta boy işletme kredileri ve zirai krediler) yeniden yapılandırmaya yetkili kılınmıştır.

✓ Ziraat ve Halk Bankalarının, 2002 yılı iş planı ve programlarında 2002 yıl sonuna kadar, bankacılık usullerine uygun olarak kullandırılmak üzere, tarım kesimine, esnaf ve sanatkâra, küçük ve orta boy işletmelere ve ihracatçılara, kendi kaynaklarından en az 1,5 katrilyon Türk Lirası karşılığı yabancı para ve Türk Lirası ilave plasman limiti tahsis etmeleri hükmü getirilmiştir.

2. TMSF BANKALARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamındaki bankaların en kısa sürede çözümlenmesi bankacılık sektöründeki yeniden yapılandırma çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

TMSF bankalarının yeniden yapılandırılmasına yönelik strateji; TMSF bankalarının devir, birleşme, satış veya tasfiye yoluyla çözümlenmesi, finansal açıdan yeniden yapılandırma, operasyonel açıdan yeniden yapılandırma ve fon bankalarının sorunlu aktiflerinin yönetimi olmak üzere dört ana unsurdan oluşmaktadır.

2.1. TMSF bünyesine alınan bankaların devir, birleşme, satış veya tasfiye yoluyla çözümlenmesi

- Son beş yılda TMSF'ye devredilmiş olan 19 bankadan 8 tanesi birleştirilmek suretiyle dört banka ise satış yoluyla çözüme kavuşturulmuştur.
- 2001 yılı Aralık ayı içerisinde İktisat Bankası, Etibank ve Kentbank'ın bankacılık işlemleri yapma izinleri kaldırılmış ve bu bankalar tasfiye sürecine girmiştir.
- Böylece, 1 Şubat 2002 itibariyle, hukuki süreçleri devam eden Tarihbank ile T.Ticaret Bankası hariç, TMSF bünyesinde Toprakbank ve Bayındırbank olmak üzere iki banka kalmıştır.
- Kasım 2001'de Fon bünyesine alınan Toprakbank için 31 Ocak 2002 tarihinde satış süreci başlatılmıştır. İlgilenen yatırımcıların 15 Şubat 2002 tarihine kadar başvurmaları ve gerekli koşulları taşıyan yatırımcıların bankada inceleme yaptıktan sonra 2 Nisan 2002 tarihine kadar tekliflerini vermeleri öngörülmüştür.

Tablo 9 TMSF Bankalarında Yeniden Yapılanma Süreci

	1997	1998	1999	2000	2001	1 Şubat 2002 İtibariyle)	Toplam
Devralınan Banka Sayısı	1	1	6	3	8	-	19
Birleştirilen Banka Sayısı (1)	-	-	-	-	7	1	8
Satılan Banka Sayısı (2)	-	-	-	-	3	1	4
Lisansı İptal Edilen Banka Sayısı (3)	-	-	-	-	3	-	3
Hukuki Süreçte Olan Banka Sayısı (4)	-	-	-	-	2	-	2
Fon Bünyesindeki Banka Sayısı	1	2	8	11	4	2	

Kaynak: BDDK

(1) Sümerbank çatsısı altında 5, Etibank çatsısı altında 2, Bayındırbank çatsısı altında 1 banka birleştirilmiştir (2) Sümerbank, Bank Ekspres, Demirbank ve Sitebank. (3) İktisat Bankası, Etibank ve Kentbank. (4) Türk Ticaret Bankasının bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni iptal edilmiş olup buna ilişkin yasal süreç devam etmektedir. Milli Aydın Bankasının TMSF kapsamına alınmasına yapılan itiraz Danıştay İdari Dava Dairesince kabul edilmiş olup yasal süreç devam etmektedir.

Tablo 10 TMSF Bünyesine Devredilen Bankalar Listesi

	Banka Adı	Hisselerin Fona Geçiş Tarihi	Mevcut Durum
1.	T.Ticaret Bankası (*)	06 Kas.97	Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izinleri 1.7.2001 tarihi itibarıyla iptal edilmiştir. Ancak Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu yürütmeyi durdurma kararı almıştır.
2.	Bank Ekspres	12 Ara.98	30.06.2001'de Tekfen Grubuna satılmıştır. 18.10.2001'de devir işlemi tamamlanmış olup, faaliyetine Tekfenbank A.Ş. olarak devam etmektedir.
3.	İnterbank	07 Oca.99	15.06.2001'de Etibank ile birleştirilmiştir.
4.	Esbank	22 Ara.99	15.06.2001'de Etibank ile birleştirilmiştir.
5.	Egebank	22 Ara.99	26.01.2001'de Sümerbank ile birleştirilmiştir.
6.	Yurtbank	22 Ara.99	26.01.2001'de Sümerbank ile birleştirilmiştir.
7.	Yaşarbank	22 Ara.99	26.01.2001'de Sümerbank ile birleştirilmiştir.
8.	Sümerbank	22 Ara.99	Birleşik Sümerbank 9.8.2001'de Oyak Grubuna satılmış, Oyakbank ile Sümerbank'ın birleşmeleri 11 Ocak 2002 tarihinde tescil edilmiştir..
9.	Bank Kapital	27 Eki.00	26.01.2001'de Sümerbank ile birleştirilmiştir.
10.	Etibank	27 Eki.00	Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izinleri 28.12.2001 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır.
11.	Demirbank	06 Ara.00	HSBC'ye satış ve devrine ilişkin sözleşme 20.09.2001'de imzalanmıştır. Devir işlemi 30.10.2001'de tamamlanmıştır.
12.	Ulusal Bank	28 Şub.01	17.04.2001'de Sümerbank ile birleştirilmiştir.
13.	İktisat Bankası	15 Mar.01	Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izinleri 7.12.2001 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır.
14.	Sitebank	09 Tem.01	Novabank'a satışına ilişkin hisse devir sözleşmesi 11 Ocak 2002'de imzalanmış, devir işlemi 16 Ocak 2002'de gerçekleşmiştir.
15.	Kentbank	09 Tem.01	Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izinleri 28.12.2001 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır.
16.	EGS Bank	09 Tem.01	Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izinleri 18.01.2002 tarihi itibarıyla kaldırılmış olup, Bayındırbank ile birleştirilmiştir.
17.	Tarişbank (*)	09 Tem.01	Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 23.11.2001 tarihinde yürütmeyi durdurma kararı almıştır. Hukuki süreç devam etmektedir.
18.	Bayındırbank (*)	09 Tem.01	Bünyesine EGS Bankı almak suretiyle faaliyetine devam etmektedir. Geçiş bankası olarak yapılandırılması planlanmaktadır.
19.	Toprakbank (*)	30 Kas 01	31.1.2002 tarihinde satış süreci başlatılmıştır.

Kaynak: BDDK

(*) Rapor Tarihi İtibarıyla Fon Kapsamında Olan Bankalar. T. Ticaret Bankası ve Tarişbank ile ilgili yasal süreç devam etmektedir.

2.2. Finansal Açıdan Yeniden Yapılandırma

Hazine'nin TMSF'ye Özel Tertip Tahvil İhraçları

- Fon kapsamına alınan bankaların sermaye ve bilanço yapılarını güçlendirmek amacıyla Hazine Müsteşarlığı, TMSF ile yapmış olduğu ikraz anlaşmaları kapsamında 2000 yılı Aralık ayından itibaren belli dönemlerde özel tertip tahvil ihraç etmektedir.

-TMSF'ye ihraç edilen özel tertip tahviller Fon kapsamındaki bankaların sermaye yapılarını güçlendirmek amacıyla bu bankalara ihtiyat olarak aktarılmıştır.

-İhraç edilen özel tertip tahvillerin bir bölümü Fon bankalarının likidite ve bilanço yapısındaki gelişmelere bağlı olarak geri alınarak yeni kağıtlarla değiştirilmiştir.

-Özel tertip tahvillerin 4.115 trilyon liralık kısmının Merkez Bankasına kesin satışı yapılmış ve sağlanan kaynaklarla Fon bankaları kısa vadeli borçlarını tasfiye etmişlerdir.

-Özel tertip tahvillerin 824 trilyon lirası Hazine tarafından nakit ödeme suretiyle erken itfa edilmiş, 995 trilyon liralık tahvil ise ihtiyacın azalmasına bağlı olarak iptal edilmiş ve Hazine'ye geri verilmiştir.

-Bu işlemler sonucunda Hazine Müsteşarlığı verilerine göre 31.12.2001 itibarıyla, TMSF'de 7,329 trilyon lira TL cinsinden, 7,431 milyon dolar ve 897 milyon Euro döviz

cinsinden nakit dışı tahvil stoku bulunmaktadır. Döviz cinsinden verilen kağıtlar ihraç tarihlerindeki kurlar esas alınarak TL'ye dönüştürüldüğünde 2001 yıl sonu itibarıyla TMSF'de kalan toplam nakit dışı tahvil stoku 14.450 trilyon lira seviyesindedir.

Tablo 11 TMSF Nakit Dışı Tahvil Stoku

(31.12.2001 İtibariyle)	TL Cinsinden (Trilyon TL)	Dolar Cinsinden (Milyon Dolar)	Euro Cinsinden (Milyon Euro)	Genel Toplam (1) (Trilyon TL)	Genel Toplam (2) (Trilyon TL)
TMSF Nakit Dışı Tahvil Stoku	3.192	7.431	897	14.450	16.022
<i>Bilgi İçin:</i>					
Fon Bankaları Nakit Dışı Tahvil Stoku	3.200	208	-	3.472	3.500
TMSF+Fon Bankaları	7.329	7.639	897	17.922	19.522

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı (1) Yabancı para cinsinden ihraç edilen tabviller ihraç tarihindeki kurlara göre TL'ye çevrilmiştir. (2) Yabancı para cinsinden ihraç edilen tabviller 31.12.2001 kurları ile TL'ye çevrilmiştir.

TMSF Kaynaklarından Sermaye ve Mevduat Desteği

- Fon bankalarına, TMSF'nin kendi kaynaklarından 1 katrilyon lirası sermaye, 1,2 katrilyon lirası mevduat olmak üzere toplam 2,2 katrilyon lira destek sağlanmıştır.

Tablo 12 TMSF Kaynaklarından Yapılan Sermaye ve Mevduat Desteği

(18 Ocak 2002 İtibariyle)	Trilyon TL
1. Sermaye Karşılığı Nakit Ödeme	1.012
2. Yapılan Mevduat (1)	1.151
TOPLAM	2.163

Kaynak: TMSF

(1) Özel tertip tabviller karşılığı Merkez Bankasından avans olarak alınan 751 trilyon lira Fon bankalarına mevduat yapılmıştır. Raporla Hazine'nin kağıt ihraçları kapsamında yer alan bu tutar ilave edildiğinde mevduat desteği 1.902 trilyon lira olmaktadır.

Kısa Vadeli Yükümlülüklerin Azaltılması

- Fon bankaları Hazine tarafından verilen özel tertip tahvillerin bir bölümünü Merkez Bankasına kesin satış yapmak suretiyle sağladıkları kaynaklarla 16 Mart 2001 itibarıyla 5,2 katrilyon lira olan TCMB dışındaki kısa vadeli yükümlülüklerini sıfırlamışlardır.

Tablo 13 TMSF Bünyesindeki Bankaların Kısa Vadeli Yükümlülükleri

(Katrilyon TL)	16 Mart 2001		4 Mayıs 2001		18 Ocak 2002	
	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay	Tutar	% Pay
Merkez Bankası	2.6	33.3	5.6	87.5	3.4	100.0
- Açık Piyasa İşlemleri	2.6	33.3	5.6	87.5	3.5	102.9
Gecelik Repo	0.3	3.8	0.0	0.0	0.0	0.0
Daha Uzun Vadeli Repo	2.3	29.5	5.6	87.5	3.5	102.9
- İnterbank Piyasası (gecelik)	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.1	-2.9
Özel Bankalar (Gecelik)	1.7	21.8	0.0	0.0	0.0	0.0
- TCMB İnterbank Piyasası	0.3	3.8	-0.1	-1.6	0.0	0.0
- Bankalararası Para Piyasası	0.3	3.8	0.0	0.0	0.0	0.0
- İMKB Repo Piyasası	1.1	14.2	0.1	1.6	0.0	0.0
Müşteri Repoları ve Gecelik Mev.	3.5	44.9	0.8	12.5	0.0	0.0
Genel Toplam	7.8	100.0	6.4	100.0	3.4	100.0

Kaynak: TCMB, BDDK

Açık Pozisyonların Kapatılması

- Mayıs 2001 dönemine kadar 4-5 milyar dolar seviyesinde olan TMSF bünyesindeki bankaların açık pozisyonları, Mayıs ayının ikinci yarısında yapılan dövize endeksli kamu kağıdı enjeksiyonuna bağlı olarak gerilemiş ve Haziran ayı sonunda 561 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Temmuz ayı içerisinde Fon'a alınan 5 bankanın açık pozisyonları nedeniyle 1,1 milyar dolara yükselen net açık pozisyon 18 Ocak 2002 tarihi itibarıyla 408 milyon dolara gerilemiştir.

Tablo 14 TMSF Bünyesindeki Bankaların Döviz Pozisyonundaki Gelişmeler

(Milyon Dolar)	13.Nis.01	18 May.	29 Haz.	31 Ağu.	28 Ara.	18 Ocak 2002
1.Bilanço içi döviz pozisyonu	-4.812	-2.764	-3.894	-3.673	-1.197	-482
2.Döviz endeksli pozisyon	630	2.233	3.383	2.490	748	74
3.Bilanço içi döviz pozisyonu(1+2)	-4.182	-531	-511	-1.183	-449	-408
4.Vadeli pozisyon	-132	-116	-50	66	0	0
5.Net Genel Pozisyon (3+4)	-4.314	-647	-561	-1.117	-449	-408

Kaynak: BDDK

Mevduat Faizlerinin Piyasa Koşullarına Uygun Hale Getirilmesi

- TMSF bünyesine alınan bankalarda Mart 2001'den itibaren mevduat faiz oranları ortak olarak DİBS piyasa faiz oranının altında belirlenmiş ve piyasa ortalamalarına yaklaştırılmıştır.

Fon Bankalarının Mevduatlarının Devredilmesi

- Fon bankalarında bulunan mevduatın önemli bir bölümü ihale yoluyla karşılığında DİBS verilme suretiyle diğer bankalara devredilmiştir. Mevduat devirlerine ilişkin ihaleler TL ve YP mevduat havuzları için ayrı ayrı teklifler almak suretiyle 5 etapta gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen ihaleler sonucunda, 479 trilyon liralık TL cinsinden mevduat ve 2.587 milyon dolarlık yabancı para cinsinden mevduat 8 adet özel bankaya devredilmiştir.

Tablo 15 TMSF Bankalarının Mevduat Devirleri

	TL Mevduat (Trilyon TL.)	Yabancı Para Mevduat (Milyon Dolar)
I. Etap	193,3	233,0
II. Etap	-	692,6
III. Etap	-	687,9
IV. Etap	-	409,5
V. Etap	285,5	563,0
Genel Toplam	478,8	2.586,8
İktisat Bankası A.Ş.	85,4	121,4
EGS Bank A.Ş.	36,7	111,6
Etibank A.Ş.	353,7	1.181,9
Kentbank A.Ş.	-	1.171,9

2.3. Operasyonel Açından Yeniden Yapılandırma

Şube ve Personel Sayısının Azaltılması

- Devir tarihi itibarıyla 1.619 olan Fon bankalarının şube sayısı 31 Ocak 2002'de 856'ya düşürülmüştür. Satılan bankalar hariç tutulduğunda devir tarihi itibarıyla 982 olan şube sayısı 480 adet azaltılarak 31 Ocak 2002'de 502'ye indirilmiştir.

- Fon bankalarının personel sayısı bankaların devredildikleri tarihe göre yüzde 49,1 oranında (16.002 kişi) azaltılarak 31 Ocak 2002 tarihi itibarıyla 16.567'e indirilmiştir. Satılan bankalar hariç tutulduğunda devir tarihi itibarıyla 17.997 olan personel sayısı yüzde 49,8 oranında azaltılarak 31 Ocak 2002'de 9.040'a indirilmiştir.

Tablo 16 TMSF Bankalarının Şube ve Personel Sayısı (*)

Bankalar	Şube Sayısı (*)			Personel Sayısı (*)		
	Devir Tarihi İtibariyle	31 Aralık 2001	31 Ocak 2002	Devir Tarihi İtibariyle	31 Aralık 2001	31 Ocak 2002
Bayındırbank	22	16	16	381	414	631
EGS Bank	49	13	-	918	409	-
Etibank	283	159	36	6.171	2.734	1.288
İktisat Bankası	62	62	40	1.305	1.177	803
Kentbank	86	44	44	1.422	961	961
Milli Aydın Bankası	41	41	41	528	526	519
T.Ticaret Bankası	274	168	160	4.790	2.439	2.410
Toprakbank	165	165	165	2.482	2.458	2.428
Ara Toplam 1	982	668	502	17.997	11.118	9.040
Satılan Bankalar						
Sümerbank	401	135	135	9.357	3.198	3.198
Bank Express	25	26	26	721	618	618
Sitebank	13	5	5	253	146	146
Demirbank	198	188	188	4.241	3.565	3.565
Ara Toplam 2	637	354	354	14.572	7.527	7.527
Toplam (1+2)	1.619	1.022	856	32.569	18.645	16.567

Kaynak: TMSF

(*) Satılan ve birleştirilen bankaların 31 Aralık 2001 tarihindeki rakamları, satıldıkları ve birleştirildikleri tarihler itibariyledir

Şube Satışları

• Tasfiye sürecine giren Etibank, Kentbank ve İktisat bankasının 164 adet şubesi diğer bankalara satılmış ve bu satışlarla birlikte 1.253 personel satın alan bankalarda göreve başlamıştır.

Tablo 17 TMSF Bankalarının Şubelerinin Satışı

	Satılan Şube Sayısı	Devredilen Personel Sayısı
Etibank (1)	95	666
Kentbank	46	456
İktisat Bankası	23	131
Toplam	164	1.253

(1) Etibank şubelerinin 65 adedinin devri tamamlanmıştır. Kalan 30 tanesinin satışı onaylanmış olup, devir sözleşmeleri imza aşamasındadır. Devredilen personel sayısı devri tamamlanan şubelere aittir.

İştirak, Menkul ve Gayrimenkul Satışları

• TMSF bünyesindeki bankaların iştirakleri ile menkul ve gayrimenkul satışlarının daha etkin bir biçimde yürütülmesini temin etmek amacıyla TMSF bünyesinde İştirakler Dairesi Başkanlığı ile Gayrimenkuller Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

• 31 Ocak 2002 itibariyle, Fon bankalarının satışı kararlaştırılıp izin bekleyen satış işlemleri de dahil olmak üzere iştiraklerinin satışından 238,1 trilyon lira elde edilmiştir.

Tablo 18 TMSF İştirak Satışları

(Ocak 2002 İtibariyle) (Milyar TL)	Banka Tarafından Satışı Yapılan	TMSF Tarafından Satışı Yapılan	TMSF Tarafından Satış İşlemleri Yürütülen	Toplam
Sümerbank	15	14.517	29.769	44.301
Etibank	80	5.000	7.370	12.450
Demirbank	13.630	6.527	146.198	166.355
T.Ticaret Bankası	622	-	-	622
İktisat Bankası	13.828	-	551	14.379
Genel Toplam	28.175	26.044	183.888	238.107

Kaynak: TMSF

- 18 Ocak 2002 itibariyle fon bankalarının menkul ve gayrimenkullerinin satışından 66,4 trilyon lira gelir sağlanmıştır. Gayrimenkullerin satışında şeffaflık ve etkinliğin sağlanabilmesi amacıyla, satılacak gayrimenkullere ilişkin bilgiler Kurumun internet sayfasında yayımlanmaktadır.

Tablo 19 TMSF Bankaları Menkul ve Gayrimenkul Satışları

(18 Ocak 2002, Milyar TL)	Menkul Satışı	Gayrimenkul Satışı	Toplam
Sümerbank	14.256	12.246	26.502
Etibank	4.913	25.253	30.166
Demirbank	0	204	204
Kentbank	45	162	207
Sitebank	50	0	50
İktisat Bankası	183	2.870	3.053
Tariş Bank	36	496	532
Bayındırbank	144	115	259
T. Ticaret Bankası	384	2.276	2.660
EGS Bank	341	260	601
Toprakbank	7	0	7
Gayrimenkul Dairesi Bşk.	-	2.214	2.124
Genel Toplam	20.359	46.006	66.365

Kaynak: TMSF

2.4. Aktif Yönetimi ve Tahsilat

Takip ve Takip Dışı Kredi Dosyalarının Tahsilat Dairesine Devri

- Aralık 2001 tarihi itibariyle 6.110 adet kurumsal, 63.717 adet bireysel olmak üzere toplam 71.136 adet dosya Tahsilat Dairesine aktarılmıştır.
- Fon bankalarından devralınan takipteki alacakların tutarı 3,7 katrilyon lira düzeyindedir. Devir alınan takipteki kredilerin net defter değerleri üzerinden bankalara, 315 trilyon TL ve 24,8 milyon dolar tutarında ödeme yapılmıştır.

Tablo 20 TMSF'ye Devredilen Dosyalar

Banka Adı	31 Ekim Toplam	Devredilen Dosya Sayısı (*)		28 Aralık 2001 Toplam
		Kurumsal	Bireysel	
Sümerbank (**)	19.011	2.963	14.765	19.011
Etibank	954	1.031		1.031
Bank Ekspres	177	177		177
Türk Ticaret Bankası	220	295		295
İktisat Bankası	171	171		171
Demirbank (**)	36.608	207	35.806	36.017
Kentbank		547	9.643	10.190
Sitebank (**)		105	263	380
Bayındırbank		97		97
EGS Bank		517	3.240	3.757
Genel Toplam	57.141	6.110	63.717	71.136

Kaynak: BDDK

(*) Dosya devir ve mutabakat çalışmaları devam etmekte olup temlik işlemleri sonuçlanıncaya kadar geçici rakamlardır.

(**) Sümerbank'tan 1.283, Demirbank'tan 4 ve Sitebank'tan 22 adet kredi dışı dava dosyası devir alınmıştır.

TMSF'nin Sağladığı Nakit Girişleri

- TMSF bünyesindeki bankalardan devir tarihleri ile 31 Aralık 2001 tarihleri arasında 903,5 milyon dolarlık tahsilat gerçekleştirilmiştir. Bu tutarın 875,5 milyon dolarlık kısmı Fon Bankaları tarafından, 28,0 milyon dolarlık kısmı Tahsilat Dairesi tarafından tahsil edilmiştir.

Tablo 21 Fon Bankalarından Yapılan Tahsilatlar

	Milyon Dolar
TMSF Bankalarının Tahsilatları	
Temmuz 2001 Ayı İtibariyle Toplam Tahsilat	804,1
Ağustos 2001 Ayı Tahsilatı	9,5
Eylül 2001 Ayı Tahsilatı	26,4
Ekim 2001 Ayı Tahsilatı	23,4
Kasım 2001 Ayı Tahsilatı	7,8
Aralık 2001 Ayı Tahsilatı	4,3
Toplam Fon Bankaları Nakdi+Gayrinakdi Kredilerden Tahsilatları	875,5
Toplam Tahsilat Dairesi Nakdi Tahsilatları	28,0
Tahsilat Genel Toplamı	903,5
Banka Sahibi ve Ortaklardan	310,3
Diğer	593,2

Takip ve Dava İstatistikleri

- TMSF tarafından çeşitli nedenlerle açılan davaların sayısı 16 Ağustos 2001 tarihinde 80 iken, 17 Ocak 2002 tarihinde 119'a; Fon aleyhine açılan dava sayısı ise aynı dönemler itibariyle 270'den 348'e yükselmiştir. Böylece, TMSF Hukuk Dairesinin meşgul olduğu dava sayısı bu dönemde 138 adet artarak 488'e yükselmiştir.

Tablo 22 TMSF Dava ve Takip İstatistikleri

Davanın Niteliği	16 Ağustos 2001	24 Ekim 2001	25 Aralık 2001	17 Ocak 2001
TMSF Tarafından Açılan Davalar	80	90	104	119
-Şahsi İflas Davaları	22	30	37	43
-Alacak Davaları (İade-Tazmin)	7	8	8	8
-İhtiyati Tedbirler	12	12	14	14
-Mal Beyanında Bulunmama Nedeniyle Açılan Ceza Davaları	8	8	8	8
-İcra Takipleri	31	32	37	46
TMSF Aleyhine Açılan Davalar	270	287	307	348
- Off-shore Hesaplarla İlgili Davalar	206	208	222	244
- Alacak Davaları	8	14	16	23
- Hisse Senedi ile İlgili Davalar	12	15	18	29
- Menfi Tespit Davaları	1	2	2	2
- Sigorta Kapsamı Dışındaki Hesapların Ödenmesi ile İlgili Davalar	2	2	2	2
- Çeşitli Şikayetlerle İlgili Davalar	5	5	5	5
- Ödeme Emirleri	9	11	11	11
- İşlem İptal Davaları	2	4	5	5
- Uyarılma Davaları	1	1	1	1
- Geçici 3 üncü Madde İle İlgili Davalar	24	25	25	25
- İstihkak Davası	-	-	-	1
Satılan Bankalardan TMSF'ye Devrolunan Dosyalar	-	5	7	21
Genel Toplam	350	382	418	488

Kaynak: TMSF

Not:: Kredi dosyaları için açılan davalar dahil değildir. Söz konusu davalar banka bünyesinde açılmakta, Fon'a devredilen dosyalar için ise kanuni işlemler TMSF Tahsilat Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

TMSF ile İlgili Yasal ve Kurumsal Düzenlemeler

- 2001 yılında 4672 sayılı Kanunla Bankalar Kanununda yapılan değişikliklerle, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun alacaklarının takip ve tahsilatının hızlandırılması ve Fon'a yeni yetkiler tanınması yönünde düzenlemeler yapılmıştır.
- 31 Ocak 2002 tarihinde yayımlanan 4743 sayılı yasa kapsamında da TMSF ile ilgili aşağıdaki düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.
 - Hisseleri kısmen ya da tamamen TMSF'na ait bankalar da Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarına ve bu anlaşmalar kapsamında borçları yeniden yapılandırılan veya yeni bir itfa planına bağlanan borçlularla yapılacak finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine taraf olmaya yetkili kılınmıştır.
 - TMSF, Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve anlaşmalarına ve bu anlaşmalar kapsamında yapılacak finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine ilave finansman sağlamamak kaydıyla taraf olabilecektir.
 - TMSF, yeniden yapılandırılan veya yeni bir itfa planına bağlanan krediler ve diğer alacaklardan Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine tabi olanları, Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarına göre taksitlendirmeye ve tecil etmeye yetkili kılınmıştır.
 - TMSF'nin bazı işlem ve sözleşmeleri, eğitime katkı payı hariç olmak üzere her türlü vergi, resim, harç ve fonlardan muaf tutulmuştur.
 - Fon kendisine intikal eden bankaların ekonomik değeri olan iştirakleriyle ilgili olarak yeniden yapılandırma amacıyla Kurulca belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde kaynak sağlamak da dahil her türlü tedbiri almaya yetkili kılınmıştır.
 - TMSF, bünyesinde yer alan bankaların devir birleşme ve satış işlemlerinin tamamlanmasını takip eden iki yıl içinde, bankanın sorumlulukları tespit edilen yönetim kurulu eski üyeleri ile eski denetçileri aleyhine dava açabilecektir.
 - Fon'un alacakları ile ilgili tasarruflarının kapsamı yeniden düzenlenmiştir.
 - TMSF kapsamına alınan bankalardan dolayı Fonun taraf olduğu icra takipleri ve icra takiplerinden kaynaklanan her türlü hukuk davalarının kısmen veya tamamen Fon aleyhine neticelenmesi halinde, İcra ve İflas Kanununda yazılı tazminat ve cezalar Fon hakkında uygulanamayacaktır.
 - TMSF kapsamına alınan bankalardan dolayı Fon tarafından yüklenilen borçlar, taahhütler veya devralınan alacaklarla ilgili olarak açılmış veya açılacak dava ve icra takiplerinde, zaman aşımı sürelerinin belli bir süre durdurulması (9 ay) hükme bağlanmıştır.
- 18 Ocak 2002 tarihinde TMSF Yönetmeliğinde Yapılan Değişiklikle;
 - Fonun iş ve insan gücü planlaması ve personel politikası ile ilgili her türlü işi yapmak ve Fonun her türlü giderleri ile ilgili tahminleri oluşturmak ve giderlere ilişkin tüm faaliyetleri yerine getirmek üzere Fon bünyesinde İnsan Kaynakları ve Bütçe Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.
 - Fonun hizmet birimlerinin yürüttükleri hizmetlerin, Kanuna, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ve Yönetim Kurulu kararları ile diğer mevcut düzenlemelere uygun yürütülüp yürütülmediğini denetlemek amacı ile Denetlemeler Daire Başkanlığı oluşturulmuştur.
- Fon'a intikal eden pek çok sayıda bireysel ve kurumsal tahsili gecikmiş alacak dosyası ile iştirak ve gayrimenkullerin en rasyonel ve Fon'a en çok gelir sağlayıcı bir biçimde yönetilmesi, tasfiyesi, tahsili veya satışını sağlamak amacıyla Fon bünyesindeki İştirakler ve Gayrimenkuller Dairelerinin reorganizasyonu ile etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması amacıyla McKinsey&Company ile bir danışmanlık hizmeti sözleşmesi imzalanmıştır.
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun 2001 yılsonu bilanço ve gelir tablosunun bağımsız denetimden geçirilmesine yönelik olarak, Fon ile A.A. Aktif Analiz Serbest Muhasebeci ve Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş. (Andersen Worldwide) arasında 10.01.2002 tarihinde "Denetim Sözleşmesi" imzalanmıştır.

3. ÖZEL BANKACILIK SİSTEMİNİN DAHA SAĞLIKLI BİR YAPIYA KAVUŞTURULMASI

Kasım ve Şubat krizlerinin etkisiyle mali bünyeleri ve karlılık performansları kötüleşen özel bankaların daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı'nın çok önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Özel bankalara yönelik program kapsamında; bu bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesi, sorunlu kredilerin çözümlenmesi, yabancı para açık pozisyonların daraltılması ve devir ve birleşmelerin özendirilmesi konularında düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Sermaye Yapısının Güçlendirilmesi ve Sorunlu Kredilerin Çözülmesi

- Kasım ve Şubat aylarında yaşanan krizler sonrası daha da belirginleşen bankacılık kesimindeki sermaye yetersizliği sorununu çözüme kavuşturmak ve banka sahipleri ile hissedarların sermaye artırımına katkılarına artırmak amacıyla; her bir bankanın mali durumuna göre farklılık gösteren, sermaye artırımını ve/veya sermaye benzeri kredi temini ve yeniden yapılanma stratejilerini içeren takvime bağlı taahhüt mektupları alınmış ve bu taahhütlere uyum titizlikle takip edilmiştir.

- Özkaynak artışını özendirmek amacıyla, gayrimenkul ve iştirak hissesi satışından doğan kazançların satışın yapıldığı yılda sermayeye ilave edilen kısmının kurumlar vergisinden istisna edilmesi için gerekli olan satışa konu olan kıymetin asgari iki yıl süreyle elde tutulma şartının kaldırılmasına ve istisna edilen tutar üzerinden yapılan gelir vergisi stopaj kesintisinin düşürülmesine yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

- Sermaye artırımını programı kapsamında, bankalarca 1.884 trilyon liralık sermaye artış taahhüdünde bulunulmuş ve 31 Aralık 2001 itibarıyla bu taahhüdün 1.765 trilyon lirası yerine getirilmiştir.

Tablo 23 Özel Bankaların Özkaynaklarının Gelişimi

Trilyon TL	2000	2001	Yüzde Değ.
	Aralık	Kasım	
Ödenmiş Sermaye	3.254	4.804	47,6
Yedek Akçeler	825	1.122	36,0
Sabit Kıy.Yen.Değ.F.	717	1.008	40,6
Menkul Değ.Değ. Ar F.	1.768	1.162	-34,3
Dönem Karı	419	886	111,5
Geçmiş Yıllar Karı	-16	-7	-
Toplam Özkaynaklar	6.968	8.975	28,8

Kaynak: BDDK

- Ancak, ekonomideki durgunluğun beklenenden daha derin olması ve uzun sürmesi, global ekonomideki belirsizliklerin artması, olumsuz koşulların duran varlıkları nakde çevirme olanağını kısıtlaması ve yerli/yabancı yatırımcıların sektöre yönelik çekingenliklerinin artması, bir yandan sermaye ihtiyacını artırırken, diğer yandan özel kesimin yeni sermaye artırımını imkanlarını sınırlandırmıştır.

- Yaşanan gelişmeler takipteki alacakların artmasına ve bankaların yeni kredi arzını sınırlamalarına yol açmış ve bunun sonucunda bankacılık krizi-reel sektör krizi sarmalı oluşmaya başlamıştır. Bu durum, bankacılık sektörü ve reel sektörü birlikte ele alacak çözüm stratejilerinin geliştirilmesini gerekli kılmıştır. Bu kapsamda, bankacılık sektöründeki kötü aktifler sorununun çözümlenmesi ve özel bankaların erozyona uğrayan sermaye yapılarının güçlendirilmesi amacıyla

hazırlanan “4743 sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 31 Ocak 2002’de yürürlüğe girmiştir.

- Söz konusu yasayla Bankalar Kanunu’na ilave edilen geçici 4. madde hükmü uyarınca, üç aşamalı denetimden geçecek olan tüm özel sermayeli ticari bankalara, bir defaya mahsus olmak üzere ve belirli şartlar çerçevesinde sermayelerinin güçlendirilmesi amacına yönelik olarak, ana sermayeye katılım veya sermaye benzeri kredi temini (katkı sermaye) şeklinde destek olunması öngörülmektedir.
- Söz konusu kanun çerçevesinde, bankaların tahsili gecikmiş alacaklarını çözüme kavuşturmak ve bankaların aktiflerine seyyaliyet kazandırmak amacıyla, çeşitli vergi kolaylıkları da getirilerek varlık yönetim şirketlerinin kurulmasına olanak tanınmaktadır.

Özel Bankaların Sermaye Yapılarının Güçlendirilmesi

- **Kapsam:** Türkiye’de kurulu mevduat kabulüne yetkili özel sermayeli bankalar
- **Sermaye Desteğinin Aşamaları:** Banka sermayelerinin güçlendirilmesi süreci üç temel aşamadan oluşmaktadır;
 1. *Bağımsız denetim kuruluşlarının da dahil olduğu eşit, tarafsız ve üç aşamalı bir denetim sonrasında bütün özel ticari bankaların gerçek mali durumlarının ortaya çıkarılması:*
 - BDDK tarafından görevlendirilecek olan her bir bankanın sözleşmeli bağımsız denetim kuruluşunun denetimi
 - Bağımsız denetim kuruluşunun düzenlediği mali tablolara ilişkin raporun BDDK’nın belirleyeceği ikinci bir bağımsız denetim kuruluşu tarafından ilke ve esaslara uygunluk açısından denetimi
 - Bağımsız denetim kuruluşları tarafından hazırlanan raporların BDDK tarafından gerçekleştirilen gözetim ve denetim sonuçları ile karşılaştırılarak değerlendirilmesi
 2. *İhtiyatlarla karşılanamayan ölçüde zararın bulunması halinde, banka genel kurullarının toplanarak hissedarların banka zararlarını tamamen üstlenmesi, diğer tedbirleri alması ve gerekli nakit sermaye artırımını karara bağlaması,*
 3. *Sermaye Yeterlilik Rasyosu (SYR) yüzde 8’in altında kalan ve gerekli koşulları sağlayan bankalara sermaye ve/veya sermaye benzeri kredi desteği sağlanması.*
- **Sermaye Desteğinin Yöntemi:** Sermaye desteği iki şekilde yapılacaktır:
 - a) Ana sermaye oranını yüzde 5’e çıkarmak için ortaklarca ödenecek tutarı aşmamak üzere doğrudan sermaye konulması (ana sermayeye katılım)
 - b) SYR’yi yüzde 9’a çıkarmak için hisse senedine dönüştürülebilir tahvil karşılığı ve 7 yıl vadeli sermaye benzeri kredi sağlanması. (Katkı sermaye)
- **Destekten Yararlanmanın Koşulları:**
 - 30 Eylül 2001 bilançolarına göre sektördeki payı asgari yüzde 1 olan veya devir ve birleşme yoluyla bu büyüklüğe ulaşan bankalardan pozitif SYR’ye sahip olan bankalar yukarıda belirtilen her iki destek türünden de yararlanabilecektir.
 - Sektördeki payı yüzde 1’in altında kalan bankalar ana sermaye oranlarını yüzde 5’e çıkarmaları şartıyla sadece sermaye benzeri kredi desteğinden yararlanabileceklerdir.
- **Sermaye Desteğinden Beklenen Yararlar:**
 - Banka sahiplerinin ve hissedarların sermaye artırımına katkılarını azamileştirmek
 - Yaşayabilir nitelikteki bankaların TMSF’ye devrini önleyerek kamu kesimine maliyeti en aza indirmek
 - Bankacılık sektörünü kalıcı olarak sağlıklı hale getirerek borç yeniden yapılandırma mekanizmalarını etkin kılmak
 - Reel sektöre dönük kredi imkanlarını artırmak
 - Devir ve birleşmeler için uygun bir ortam yaratmak
 - Yurtdışı kredi imkanları ile yerli ve yabancı yatırımcıların sektöre katılımını artırmak
 - Ulusal kaynakların yok pahasına el değiştirmesini ve yurtdışına yapılacak reel kaynak transferini önlemek
 - Şeffaflığı ve sektöre güveni pekiştirmek
 - Piyasa disiplini önemli ölçüde aksatan tam güvence mekanizmasının kaldırılabilmesi için uygun bir ortam yaratmak
- **Kamu kaynağının etkin ve yerinde kullanımını sağlayacak unsurlar**
 - Doğrudan sermaye katkısı olarak sağlanacak kaynak ortaklarca ödenecek tutar ile sınırlandırılacaktır.
 - Doğrudan sermaye aktarımında Fon kamu adına bankaya ortak olacaktır.
 - Sermaye benzeri kredi olarak sağlanacak kaynak piyasa koşullarına göre belirlenmiş bir getiri üzerinden verilecektir
 - Sermaye benzeri kredi hisse senedine dönüştürülebilir nitelikte olacaktır
 - Bankayı kontrol eden ortakların hisse senetleri rehin olarak alınacaktır.
 - Sermaye katkısı yapılacak bankaların yönetim kuruluna üye atanması suretiyle faaliyetleri kontrol altında tutulabilecektir.

- 4743 sayılı kanun ile ayrıca, finansal krizler sonucu ödeme gücünü yitirmiş olan reel sektör şirketlerinin faaliyetlerini sürdürmeye devam ederek yeniden üretim ve geri ödeme gücü kazanmalarına olanak tanıyan mali sektöre olan borçların yeniden yapılandırılmasına ilişkin düzenlemeler de gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, banka alacaklarının, “Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları” çerçevesinde ve bu anlaşmaların BDDK tarafından onaylandığı tarihten itibaren üç yıl içinde “Finansal Yeniden Yapılandırma Sözleşmeleri”ne bağlanarak, gerektiğinde borçluya ek finansman desteği de sağlanmak suretiyle yeniden yapılandırılması veya yeni itfa planına bağlanması mümkün olabilecektir.

Açık Pozisyonların ve Faiz Riskinin Sınırlandırılması

• Kasım ve Şubat krizleri sonrası artan belirsizlik ve döviz kurlarındaki yüksek oranlı dalgalanmalar özel bankaların, yabancı para pozisyon açıklarını kapatma eğilimlerini artmıştır. Hazine tarafından Haziran 2001’de gerçekleştirilen iç borç takas işlemi de özel bankaların yabancı para pozisyon açıklarını önemli ölçüde kapatmalarına katkıda bulunmuştur. Nitekim, 2000 yıl sonunda 8,4 milyar dolar olan özel bankaların bilanço içi döviz pozisyon açıkları, 18 Ocak 2002 tarihinde 1,3 milyar dolara gerilemiştir.

Tablo 22 Özel Bankaların Döviz Pozisyonundaki Gelişmeler

(Milyon Dolar)	Aralık 2000	25 Mayıs 2001	22 Haziran	28 Aralık	18 Ocak 2002
1. Döviz pozisyonu	-10.876	-8.417	-7.476	-8.264	-8.563
2. Döviz endeksli pozisyon	2.499	2.157	3.977	6.777	7.303
3. Bilanço içi döviz pozisyonu (1+2)	-8.377	-6.260	-3.499	-1.487	-1.260
4. Vadeli pozisyon	7.195	5.992	3.217	1.597	1.427
5. Net genel pozisyon (3+4)	-1.182	-268	-282	110	167

Kaynak: BDDK

• İç borçlanmada değişken faizli, döviz endeksli ve döviz cinsinden tahvillerin payının artması bankaların kur risklerinin yanı sıra, faiz risklerinin de sınırlandırılmasına katkıda bulunmuştur.

Tablo 25 Araçlara Göre İç Borç Stoku

	Aralık 2000		Aralık 2001	
	Katilyon TL	Yüzde Pay	Katilyon TL	Yüzde Pay
Sabit Faizli	20,4	56,0	17,7	14,5
Değişken Faizli	13,0	35,7	60,9	50,0
Döviz Cinsi ve Döviz Endeksli	3,0	8,2	43,5	35,6
Toplam Stok	36,4	100,0	122,2	100,0

Kaynak: HM

Not: Nakit ve nakit dışı tahvillerin dağılımını göstermektedir. Nakit tahvil stokunun dağılımında da sabit faizli kağıtların payında 2000 yıl sonuna göre belirgin bir düşüş söz konusudur.

Devir ve Birleşmeler

• 2001 yılında bankaların ve iştiraklerinin devir ve birleşmelerini kolaylaştırmak yönünde vergi teşvikleri getirilmiş ve bu düzenlemelerin de katkısıyla devir ve birleşmelerde önemli gelişmeler yaşanmıştır.

• “4743 sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” çerçevesinde getirilen hükümler çerçevesinde bankalara

sağlanacak olan sermaye desteğinden yararlanabilmenin sektör içindeki pay koşuluna bağlanmasının bankacılık kesiminde devir ve birleşmeleri teşvik edeceği düşünülmektedir.

Tablo 26 Bankacılık Sektöründe Devir ve Birleşmelere İlişkin Gelişmeler

Devir ve Birleşmeye konu olan Bankalar		Yeni Banka	Açıklama
Osmanlı Bankası	Körfezbank	Osmanlı Bankası	31 Ağustos 2001 tarihinde Birleşik Türk Körfez Bankası A.Ş., tüm hak, alacak, borç ve yükümlülükleriyle ve tüzel kişiliği sona erdirilmek suretiyle Osmanlı Bankası A.Ş.'ye devredilmiştir.
Garanti Bankası	Osmanlı Bankası	Garanti Bankası	Osmanlı Bankası 14.12.2001 tarihi itibarıyla Garanti Bankası'na devredilmiştir.
HSBC Bank Plc.	Demirbank	HSBC Bank Plc.	Demirbank 14.12.2001 tarihinde HSBC Bank A.Ş.'ye devredilmiştir.
Tekfen Yatırım	Bank Ekspres	Tekfen Bank A.Ş.	Bank Ekspres'in Tekfen bank A.Ş.'ye devri 26.10.2001 tarihinde tamamlanmış olup, devir tarihi itibarıyla ünvanı Tekfenbank A.Ş. olarak değiştirilmiştir.
Oyak Bank	Sümerbank	Oyak Bank	11 Ocak 2002 tarihinde Sümerbank'ın satışı tamamlanmış ve Oyakbank A.Ş. adı altında faaliyete başlamıştır.
Morgan Guaranty	The Chase Manhattan	JPMorgan Chase & Co	İki bankanın birleşmesi 14.12.2001 tarihinde tescil edilmiştir.

Vakıfbank Hisselerinin Satış Sürecindeki Gelişmeler ⁽¹⁾

Kasım ve Şubat krizleri sonrasında piyasa koşullarının elverişsiz hale gelmesi nedeniyle bir süre kesintiye uğrayan Vakıfbank'taki Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait hisselerin satış süreci yeniden başlatılmıştır.

Bu çerçevede, 2001 Ağustos ayında Banka Yönetim Kurulu üyelerinin oluşturduğu Değer Tespit Komisyonu, İhale Komisyonu ve Danışman Firma Seçim Komisyonu kurulmuştur. 2001 Ekim ayında Vakıfbank'ın hisse satışı konusundaki danışmanlık hizmeti sağlayacak bir firma seçimi için dünya çapında faaliyet gösteren ilk on yatırım bankasına mektup gönderilmiştir. Kasım ayında söz konusu yatırım bankaları arasından danışman firma seçim komisyonuna yapılan sunuşların komisyon tarafından değerlendirilmesi sonucunda Merrill Lynch ile anlaşma imzalanmıştır.

Aralık 2001'de Vakıfbank'ın A ve B grubu hisselerinin, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan kısmının tamamı veya bir kısmının blok satışı için ihale açılmıştır. 11 Şubat 2002'ye kadar ilgilenen yatırımcılar ön ilgi mektuplarını gönderecekler ve komisyon tarafından yapılan inceleme sonrasında uygun bulunan yatırımcılarla gizlilik anlaşması imzalanmak üzere açıklanacaktır. Gizlilik anlaşması imzalanan yatırımcılar bankada yapacakları incelemelerden sonra Nisan 2002 sonuna kadar tekliflerini komisyona sunacaklardır. Bu program kapsamında, 30 Haziran 2002 itibarıyla Vakıfbank'ın hisselerinin satışının tamamlanması hedeflenmektedir.

(1) Gelişme Raporu'nun kamu bankalarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin bölümünde temel olarak Ziraat, Halk ve Emlak Bankaları ile ilgili çalışmalar kapsandığından, Vakıfbank hisselerinin satış sürecindeki gelişmelere bu kısımda yer verilmiştir.

4. GÖZETİM VE DENETİM ÇERÇEVESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ VE SEKTÖRDE ETKİNLİĞİN ARTIRILMASI

Bankacılık kesiminin mali ve operasyonel anlamda yeniden yapılandırılması çalışmaları ile eş anlı olarak sektöre yönelik düzenleme, gözetim ve denetim çerçevesini güçlendirecek, bankacılık sistemini daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşturacak, sektörün dayanıklılığını geliştirecek ve sektöre güveni kalıcı kılacak yasal ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesinde de önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Gözetim ve denetim çerçevesine ilişkin düzenlemeler; sermaye yeterliliği, risk yönetimi, kredi ve iştirak sınırlamaları, kredi karşılıkları, uluslararası muhasebe standartlarına uyum, bağımsız denetim ve yabancı ülke denetim organları ile işbirliği alanlarında yoğunlaşmıştır.

Sermaye Düzenlemeleri

- Bankalar Kanunu'nda Haziran 2001'de yapılan değişiklikle Avrupa Birliği Direktiflerindeki özkaynak tanımına paralel olarak "Konsolide Özkaynak" tanımı getirilmiş ve konsolide esasa göre uygulanacak kredi sınırları ile standart oranların hesaplanmasında bu tanımın esas alınması sağlanmıştır.

- Faiz oranı riski, kur riski ve hisse senedi risklerinden oluşan piyasa risklerinin sermaye yeterliliği rasyosunun hesaplanmasına dahil edilmesine ilişkin usul ve esasları belirleyen "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" 31 Ocak 2002'de yayımlanmıştır.

- Söz konusu yönetmelikle, Şubat 2001'de yayımlanan Yönetmeliğin usul ve esasları korunmakla birlikte, bankaların opsiyonlara özgü risklerinin ölçülmesi ve bu tür pozisyonlardan kaynaklanabilecek risklere ilişkin sermaye yükümlülüklerinin hesaplanmasında kullanılacak esas ve usullere kapsamlı bir biçimde yer verilmiş ve risk ölçüm modellerine ilişkin standartlara ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir.
- Risk ağırlıklarını gösterir ek cetvel de repo işlemlerinin bilanço içinde izlenmesi uygulamasına paralellik sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.
- Bankaların özkaynaklarının hızlı kur ve fiyat hareketleri nedeniyle aşınmasını önlemek amacıyla "yapısal pozisyon" tanımı getirilmiştir. Yapısal pozisyonların sermaye yeterliliği rasyosu hesabında dikkate alınmasına ilişkin usul ve esaslara üzerindeki çalışmalar devam etmektedir.
- Yönetmeliğin, geçici 1 inci maddesi uyarınca sermaye yeterliliği hesabında konsolide bazda piyasa risklerinin dikkate alınması ile ilgili uygulamaya 1 Temmuz 2002 tarihinden itibaren başlanacaktır.

- 31 Ocak 2002 tarihinde Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'te yapılan değişiklikle, uluslararası düzenlemelere uyum amacıyla, özkaynak tanımı değiştirilerek genel kredi karşılığının netleştirme yapılmaksızın katkı sermayeye ilave edilmesi hükmü getirilmiş ve sermayeden indirilecek değerlere tüm mali kurumlara yapılan sermaye katılımları dahil edilmiştir. Böylece, sistemde tek bir özkaynak tanımının yerleşmesi sağlanarak gerek kredi

sınırlarının hesabında gerekse mali bünyeye dair rasyoların uygulanmasında aynı özkaynak tanımının esas alınması temin edilmiştir.

- 1 Şubat 2002 tarihli “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programının Uygulama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik” ile yeniden yapılandırma programı kapsamında yapılacak sermaye desteği programına ilişkin işlemlere açıklık getirilmiştir. Bu bağlamda, sermaye azaltım ve artırımına, BDDK tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda alınacak tedbirlere, sermaye artırımına konu hisselerin devir sürelerine, hisse senedine dönüştürülebilir tahvil ihracına ve bu tahvillerin hisse senedine dönüştürülmesine, TMSF tarafından edinilen banka hisselerinin satışına ve sermaye benzeri kredilerin sermayeye dönüştürülmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Risk Düzenlemeleri

- 8 Şubat 2001 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” ile bankaların bünyelerinde etkin bir iç denetim sistemi kurmaları ve karşılaşacakları riskleri en iyi şekilde yönetebilmelerine imkan verecek etkin bir risk yönetimi sistemi kurmalarına ilişkin usul ve prensipler belirlenmiş ve söz konusu sistemlerin etkin bir şekilde işleyişini takiben bu yönetmelik çerçevesinde bankacılık sisteminin banka faaliyetleri bazında risk odaklı olarak gözetimi hedeflenmiştir. Bankalar, Temmuz 2001 tarihinden itibaren Yönetmelik çerçevesinde yapmış oldukları faaliyetleri ve organizasyonel hazırlıklarını üçer aylık dönemler itibariyle raporlamakta ve bu raporlar düzenli olarak değerlendirilmekte ve gelişmeler yakından izlenmektedir.

- Bankaların yabancı para açık pozisyonlarını kapatabilmek amacıyla kullandıkları enstrümanların (Structured Finance Product) belirlenmesine yönelik bir komite oluşturularak Ekim ayı itibariyle çalışmalarına başlamıştır. Bu çerçevede Aralık 2001’de komite konuya ilişkin raporunu sunmuş ve raporda yer alan öneriler çerçevesinde bu ürünlerin sadece yabancı para net genel pozisyonu rasyosu yasal limitlerini sağlamada kullanılması dışında geniş anlamda kullanılmalarının ve bu tip kullanımların yaratabileceği risklerin belirlenmesi ve azaltılmasına yönelik yapılması gerekli düzenlemelerin tesbit edilmesi amacıyla yeni bir çalışma başlatılması kararı alınmıştır. Bu konudaki çalışmaların Mart 2002 itibariyle tamamlanması planlanmaktadır.

- “Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak” Standart Oranının Bankalarca Konsolide ve Konsolide Olmayan Bazda Hesaplanmasına ve Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik 31 Ocak 2002 tarihinde yayımlanmıştır. Bu yönetmelik ile özkaynak ve konsolide özkaynak tanımlarındaki yeni düzenlemelere paralellik sağlanmış, ayrıca net genel pozisyon açıklarının belirtilen sınırı aşan kısmının dispoñibilite uygulamasında taahhüt olarak dikkate alınması uygulaması kaldırılmıştır.

Kredi ve İştirak Sınırlamaları ile Karşılıklara İlişkin Düzenlemeler

- Bankaların kullandıkları kredilerde risk yoğunlaşmasını önlemek üzere, bir gruba kullanılacak kredi limitlerinin hesabında doğrudan ve dolaylı krediler birlikte dikkate alınmış ve risk grubu tanımı yapılmıştır. Banka hissedar ve iştiraklerinin de aynı risk grubu içinde değerlendirileceği düzenleme ile banka kaynaklarının belirli gruplar üzerinde yoğunlaşması engellenecek, bankaların aktif yapısını emniyet, seyyaliyet ve verimlilik ilkelerine göre sağlamlaştırılmaları temin edilecektir.

- Gerçek veya tüzel bir kişiye doğrudan veya dolaylı olarak verilebilecek kredilerin toplamı özkaynakların en fazla yüzde 25’i ile sınırlandırılmıştır. Bir risk grubuna kullandıkları kredi toplamı Bankalar Kanunu’ndaki sınırlamaları aşan bankalar, bu risk grubuna dahil gerçek ve tüzel

kişilere yeni kredi kullandıramayacaklardır. Ayrıca, bankaların sınırlamaları aşan tutarı kademeli olarak 2006 yılı sonuna kadar gidermeleri öngörülmüştür.

- 2009 yılına kadar geçiş süreci tanınarak bankaların mali kurumlar dışındaki bir ortaklığa iştirakleri kendi özkaynaklarının en fazla yüzde 15'i, bu iştiraklerin toplam tutarı ise banka özkaynaklarının yüzde 60'ı ile sınırlandırılmıştır.

- 1 Ocak 2002'den itibaren vadeli işlem, opsiyon sözleşmeleri ve benzeri diğer türev ürünler kredi tanımına dahil edilmiştir.

- Özel karşılıkların kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider sayılması konusuna açıklık kazandırılmıştır.

- 31 Ocak 2002 tarihinde 4743 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, bankaların kredi karşılıklarını Bankalar Kanunu hükümlerine uyumlu hale getirmek için tanınmış olan dört yıllık geçiş süresi kaldırılmıştır.

- 31 Ocak 2002 tarihinde, kredi karşılıklarına ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılmış ve uygulamaya ilişkin hususlar hakkında bir genelge yayımlanmıştır. Söz konusu genelge ile krediler ve diğer alacakların sınıflandırılması, karşılık ayrılmasına ilişkin esaslar, teminata ilişkin esaslar ile mevduat kabul etmeyen bankaların yönetmelik hükümleri karşısındaki durumları konularına açıklık getirilmiştir. Yönetmelikte yapılan değişikliklerle kredi ve diğer alacakların yeniden yapılandırılması hakkındaki mevcut uygulama gözden geçirilerek mali sektöre olan borçların ilave kredi sağlamak suretiyle yenilenmesi veya yeniden bir itfa planına bağlanmasına ilişkin düzenlemelerin etkinliğini artırıcı esneklikler sağlanmıştır.

Muhasebe Standartları ve Bağımsız Denetim

- Repo ve ters repo işlemlerinin 1 Şubat 2002 tarihinden başlayarak bilanço içinde izlenebilmesi için 4389 sayılı Bankalar Kanununun geçici 2-a maddesi uyarınca yürürlükte bulunan Bankalarca Uygulanacak Muhasebe Standartları, Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesinde ilave ve değişiklikler öngören düzenlemeler tamamlanarak yayımlanmıştır.

- 1 Temmuz 2002 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olan ve Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ile uyumlu taslak Muhasebe Uygulama Yönetmeliği bankalarca 1 Şubat 2002 tarihinden itibaren deneme mahiyetinde kullanılmaya başlanacaktır. Bu çerçevede, söz konusu yönetmelik BDDK internet sitesinde yayımlanarak tarafların görüşlerine sunulmuştur. Bu düzenlemelerle bankaların 2002 yıl sonu bilançolarını UMS'ye uygun bir biçimde oluşturabilmeleri hedeflenmektedir.

- 1 Şubat 2002 tarihinde bağımsız denetimin ilkeleri ile bağımsız denetim yapacak kuruluşlarının yetkilendirilmesine ilişkin iki ayrı yönetmelik yayımlanmıştır.

- Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik ile, bağımsız denetim yapılırken uyulacak ilke ve esaslar uluslararası denetim standartları ile uyumlu ve daha detaylı bir biçimde yeniden düzenlenmiştir.

- Bağımsız Denetim Yapacak Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Yetkilerinin Geçici veya Sürekli Olarak Kaldırılması Hakkında Yönetmelik ile, söz konusu kuruluşların yetkilendirilmelerine ve yetkilerinin kaldırılmasına ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

- 1 Şubat 2002 tarihinde yayımlanan ve Yeniden Yapılandırma Programı kapsamında yapılacak "Özel Bağımsız Denetim"e ilişkin yönetmelikle; 31.12.2001 tarihi itibarıyla düzenlenen mali tablolar esas alınarak yapılacak denetimin kapsamı, değerlendirme esasları ve düzenlenen

bağımsız denetim raporlarının bağımsız denetim ilke ve esaslarına uygunluğunun denetimi konularındaki esas ve usuller belirlenmiştir. “Özel Bağımsız Denetim” Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu bir çerçevede yürütülecektir.

Yabancı Ülkelerle Yapılan Denetim ve İşbirliği Anlaşmaları

- Türk bankalarının gerek yurtdışı iştirakleri, gerekse yurtdışı şube ve temsilcilikleri yoluyla yürüttükleri faaliyetlerin sağlığı, hem ülkemizin, hem de ev sahibi konumunda bulunan diğer ülkelerin mali sistemlerinin istikrarını ve güvenilirliğini yakından etkilemektedir. Bu bağlamda, yurtdışı faaliyetlerin yapısını, ana kuruluş ile bağlantılarını değerlendirebilmek, bunları düzenlemek ve denetlemek açısından bu faaliyetlere ilişkin doğru bilgiye ulaşabilmek ve ülkeler arasında denetim ve gözetim alanında işbirliğini kolaylaştıracak uluslararası anlamda bir kurumsal çerçeve oluşturmak önem kazanmaktadır.

- Bu çerçevede, diğer ülkelerin denetim birimleri ile yapılmakta olan anlaşmalar ve sağlanan işbirliği ile bankalar veya hakim ortakları tarafından kurulmuş olan off-shore bankalarda yerinde inceleme ve denetimler yapılmaktadır. Bu bağlamda, Bahreyn-Manama, Lüksemburg ve Malta'da 13 banka şubesi ve bir iştirak ile Hollanda'daki bir banka iştiraki yerinde denetime tabi tutulmuş ve incelemeler tamamlanmıştır. Ayrıca, Türk bankalarına ait Kıbrıs'ta faaliyet gösteren kıyı bankalarının bir kısmının yerinde incelenmesi yapılmıştır.

- Diğer ülkelerin gözetim ve denetim organları ile işbirliği kapsamında BDDK, KKTC Merkez Bankası ile 17.9.2001 tarihinde, Arnavutluk Merkez Bankası ile 19.10.2001 tarihinde Memorandum of Understanding (MoU) anlaşması imzalamıştır. Hollanda, Malta, Lüksemburg, Bahreyn, Romanya, İsviçre ve İrlanda'ya ise MoU taslağı yollanmıştır.

Devir ve Birleşmelere İlişkin Düzenlemeler

- Bankalar Kanununda yapılan değişikliklerle, bankaların devir ve birleşme işlemlerindeki sürecin hızlandırılmasını teminen, birleşme ve devirlerde 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte, devir veya birleşmeye konu bankaların toplam aktiflerinin sektör içindeki paylarının yüzde 20'yi geçmemesi kaydıyla 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun bazı maddelerinin uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

- Bankaların ve iştiraklerinin devir ve birleşmelerini kolaylaştırmak yönünde vergi teşvikleri getirilmiştir. Bu kapsamda, BDDK tarafından hazırlanan ve bankaların devir ve birleşmeleriyle ilgili genel prensipleri ve prosedürleri tanımlayan “Bankaların Birleşme ve Devirleri Hakkında Yönetmelik” 27 Haziran 2001 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Ayrıca, 4605 sayılı Kanunda yer alan vergi avantajlarının banka iştiraklerinin birleşmelerinde de uygulanmasına imkan veren yasal düzenleme 3 Temmuz 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.